

Miről szól a Dunafalvi-induló?*

Ki hallott a Dunafalvi-indulóról?

Nagyon kevesen.

Majdnem biztosan állítható, hogy kizárólag az Újvidék melletti Kabol (Kovilj) faluban szokták játszani helybeli kocsmai zenészek. Esetleg még Újvidéken, nagy ritkán, ha Kabolból odavetődő mulatós vendég rendeli a nótát, de ma már a mulatós vendég maga is ritkaság, hát még az olyan, aki éppen ezt kívánja hallani!

Hosszú, véres és nagy története van ennek az indulónak. Kétszáz helybeli szerb ember megmentéséért szerezte hálából egy helybeli zenész. Ajánlást is írt hozzá, némi magyar helyesírási hibával, mely imigyen került a szerzemény élére: „*Ezt a zeneműt Dunafalvi Lajos tiszthelyetes úrnak szentelem. Vaszo - bácsi.*” Alája pedig még ez: „*Jovanovity Vaszilije, A.K. 20/III 942.*” A két betű ma már szinte megfejthetetlen rébusz, abban az időben azonban, amikor a falu nevét még másként használták, amikor még valójában két faluként emlegették, úgy mint Alsókabol és Felsőkabol, nem szorult ez magyarázatra.

Ki volt Dunafalvi?

Mi kényszerítette Vaszo bácsit ilyen zenemű alkotására?

Majdnem biztosan állítható, hogy az induló abból az alkalomból készült, hogy nevezett Dunafalvit a jelzett napon búcsúztatta a falu népe. El kellett ugyanis onnan akkor mennie, mert áttették szolgálati helyét. Sehol sincs leírva, hogyan zajlott le ez a zenei elköszönés, de bizonyosra vehető, hogy ott volt a falu apraja-nagyja, a tamburások utcahosszat kísérték a csendőrpáncsnokot, akit talán szekéren költöztettek, mert hogy Kabolnak sosem volt vasútja, köves is csak jó néhány évtizeddel ezen események után épült, s ez annak köszönhetően, hogy egy Tima Vrbaški nevezetű helybélből Újvidéken városelnök lett, gyakran járt haza a fa-

lujába, s a városelnöki jármű nem bírta el a földesutat. Ez az elnök nyilván sokat tudhatott Dunafalviról is és az indulóról is, merthogy korabeli ember volt, de az ő idejében nem volt még szabad jelét sem adni annak, hogy egy elnöknek erről tudomása van.

Vaszo bácsit mérhetetlen hála sarkallta a zenemű megírására! Ő átélte azt a jelenetet, ami az 1942-es esztendő januárjának első napjaiban lezajlott a környéken és a faluban. Amikor a második világháborúnak már nemcsak a szele, hanem a vihara is elérte e tájat. A Délvidék egy része visszakerült az anyaországhoz, amit mi, magyarok felszabadulásként éltünk át túlradó könnyes örömmel, sőt magyar feltámadásként, hiszen az esemény egybeesett a Megváltó feltámadásának ünnepével. A szerbség pedig... Nagyon másként.

A nyár folyamán elkezdődtek a terrorista akciók: gabonagyújtogatások, robbantgatások, orvlövészek gyilkos akciói. A szomszédos zsablyai rébten majd egy tucat kakastollas csendőrt lelőttek. A magyar hatóság 1942 januárjában razziát hirdetett a tettesek elfogására. A tisztogatási fegyveres akció értelmetlen öldöklés-sé fajult Újvidéken, Zsablyán és Csúrogon. Kabolban is razziára készült a hatóság. Csendőrkülönítmény érkezett a faluba, egy kétszáz helybeli szerb lakos nevét tartalmazó névsort hoztak magukkal s ezzel állítottak be a helyi csendőrpáncsnokhoz, Dunafalvi Lajoshoz. Felszólították, rendelje maga elé a falu két bíróját, Molnár Andort és Horváth Mihályt, segítségükkel szedjék össze a névsorban levőket. Végezni kell velük! Szörnyű feladat a két frissen kinevezett faluvezető számára.

A kivégzésből nem lett semmi. Az 1990-es évek elejéig soha senki nem beszélt hivatalosan erről a történetről. Akkor is csak annyit mertek róla szólni némely helybeliek, hogy Dunafalvi mentette meg őket, ám az

* Az Aracs szerkesztőbizottságának ülésén felkértek, szerezzem be azt a laudációt, amely akkor hangzott el, amikor március 15-e alkalmából megkaptam a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetését. A kért értékelés helyett írtam meg ezt a történetet, mert meggyőződésem, hogy azért méltatott kitüntetésre Schmitt Pál köztársasági elnök, mert valahogyan tudomást szerzett róla, hogy sok ehhez hasonló történetet gyűjtöttem össze.

Ért a zeneműt
Dunafalvi Kápr. tisztelettel
ismak szerettem.
Vaszo - Bácsi

"DUNAFALVI INDULÓ"

Jovanovity Vaszo

The image shows a handwritten musical score for the piece "Dunafalvi Induló". The score is written on five staves, each with a different instrument label on the left: "2. Flauto", "1. Flauto", "cello", "Kürt", and "Bass". The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings. The score is organized into three systems, with the first system containing the first two staves, the second system containing the next three staves, and the third system containing the final two staves. The handwriting is clear and legible, and the overall layout is well-structured.

A Dunafalvi-induló első oldala

A Dunafalvi-induló második oldala

események ilyen beállítása súlyos történelemhamisítás. A teljes igazság ugyanis egészen más.

Kezdetben Dunafalviról is csupán azért lehetett szólni, mert közel három évvel az embertömeg megmentése után a fölszabadulásnak mondott időben nem lett kivégezve. Éppen azért, mert áthelyezték. Vaszo bácsi nem csupán az ő búcsúztatására szerzett indulót, hanem a feleségének, Vilmának is kedveskedett egy neki ajánlott tangóval.

Az 1990-es évek végéig tehát többen kezdték emlegetni a féligazságot, nevezetesen azt, hogy a csendőrparancsnok volt a vérengzés megakadályozója. Ugyan miért nem lehetett erről beszélni hosszú évtizedeken át? Azért, mert 1944-ben és 1945-ben

a titói hatalom lemészároltatott vagy harminc helybeli magyart és négy szerbet a soha meg sem történt razzában való részvétel vádjával. Elsőként Dunafalvi társait vonták felelősségre, a két falu két bíróját: Molnár Andort és Horváth Mihályt, akik annak idején a saját életükkel szavatolták, hogy a helybeli szerbek között nem akad szabotőr, lesipuskás, magyargyűlölő, nem vettek részt a csendőrök lelövésében. Valójában tehát a két bíró volt a szerbmentő vállalkozás főszereplője, ennek ellenére – vagy talán éppen ezért – kellett mindkettőjüknek meghalniuk. Nem illettek bele abba a sztereotip képbe, amely szerint a magyar hatóság fasiszta, szerbfaló, s aki e hatóság szolgálatában áll, az is fasisztabérenc; sőt az háborús bűnös. Az igaz emberek

pedig csakis a kommunisták lehetnek. Ez axiómának számított. Megvolt tehát a szabály, s ehhez kellett tartania magát Kabol minden polgárának. Az így kijelölt háborús bűnösöket felelősségre kellett vonni.

A partizánok 1944 októberi megérkezése után egy ideig csend volt a faluban. Senki sem gondolt vérengzésre, hiszen a falu kevés lélekszámú magyar lakója most kezdett csak igazán örülni a korábbi szerbmentésnek. Biztatgatták is őket szerb szomszédjaik: Ne féljeteK semmitől és senkitől! Ti megmentetteteK bennünket, mi most meg fogunk menteni titeket, ha ne-talán valaki bántani merészelne titeket. Néhány hét elteltével azonban, nyilván felsőbb utasításra mégis összegyűjtötteK néhány magyart, elsősorban a legismertebbeket, a két bírót, mindenekelőtt. Mihálynak ekkor még nem esett baja. Hanem Andort elsőként mérszárolták le. Nem azért, mert megváltozott a falu szerb lakosságának a hangulata, hanem érkezett egy küldönc, aki csak kevesek számára ismert parancsot közvetített. Ezekután a helyi partizánok parancsnoka saját kezüleg hasította föl a már megkínzott Andor mellkasát és tépte ki a szívet, majd a többi befogottat is lemészárolták néhány kilométerrel a falu alatt, s a Dunába dobálták őket.

A képtelen vérengzés híre természetesen elterjedt a faluban, hiszen sokan láthatták, mi történik.

A magyarokat halálfélelem fogta el, a szerb lakosság zöme pedig dermedten szemlélte ezt a párját ritkító szörnyűséget. Hiszen mindannyian esküvel fogadkoztak, hogy a nemes cselekedetet sosem fogják elfeledni. Összefogtak hát néhányan, s a másik bírót, Horváth Mihályt sikerült elrejténiük a korábban megmentett szerbek egyikének a házában. A partizánok megostromolták a lakóházat, a bentiek ezt visszaverték, de belátták, hogy még egy támadást nem tudnak

elviselni, emberükkel együtt ők is odavesznek. A támadók ennek esélyét sejtették is velük. Mászt kellett kieszelni.

A Miskelának becézett védencüket ki kell lopni a faluból. Megraktak egy parasztszekeret rőzsével, de előtte a kocsiderékba, a rőzse alá befektették Horváth Mihályt. Azzal az érveléssel, hogy újvidéki rokonoknak visznek tűzrevalót, elvitték a székvárosba, ahol ismét elrejtették. A titkosrendőrség azonban nyomára jutott, csellel hazahívták, letartóztatták, Újvidéken bíróság elé állították, amely jogerős ítélettel börtönbüntetést szabott ki rá. A titkosrendőrség ezzel nem volt megelégedve, s egyszerűen bementek érte a börtönbe, kihozták onnan és lelőtték.

Kabol lakossága tudta, tudja mi törtéنت ott 1942-ben és 1944-1945-ben. Illetve akkoriban tudta. Mára már alig emlékszik rá valaki.

A hamisított történet úgy lepleződött le, hogy Horváth Mihály fia, Orbán több mint fél évszázad elteltével elhatározta, kikutatja, mi törtéنت az édesapjával meg a többiekkel. Miután földerítette a lényegét, az egészet megírta könyvben.

A még nem egészen kész kézirattal beállított hozzáM Horváth Orbán, s kérte a véleményemet róla. Közös erőfeszítéssel sikerült kötetbe foglalni a sok-sok dokumentumot, fényképet, nyilatkozatot. Megjelenés előtt áll, címe: Eltévedt hősök téves csatátereN. Amit leírt, az a megszámlálhatatlanul sok, 1944-45-ben lejátszódozott hasonló történet között is a leginkább megrendítőek közé tartozik.

Három szobor hiányzik a ma egységes településnek számító faluból. A csendőrpáncsnoké és a két bíróé. Avatásukkor el lehet majd játszani a Vaszo bácsi szerzte indulót.

Kovács Nándor fotója

Matuska Márton kitüntetése

Schmitt Pál, Magyarország elnöke a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel tüntette ki Matuska Mártont, az Aracs folyóirat szerkesztőségének tagját, a Magyar Szó nyugalmazott újságíróját. Gratulálunk a jeles kitüntetéshez.

A szerkesztőség.